

PETROZSÉNY és VIDÉKE

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI és VEGETÁRIUM HETILAP. — MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP REGGEL.

A lap előfizetési ára:

Egy negyedévre . . . 2 kor.
Fél évre . . . 4 .

Egészévre . . . 8 kor.
Egyes szám ára . . . 20 fil.

A lap szellemi részét illető közlemények a „Petrozsény és Vidéke” szerkesztőségéhez; az előfizetések pedig a kiadóhivatalhoz küldendők.
Hirdetések, valamint nyiltéri közlemények mérsékelt áron számíthatnak.

Kiállítás után.

Szeptember utolsó napjain bezárultak a kiállítási csarnokok kapui; annyi szorgalom, kitartás, munka és törekvés dicső eredménye. Mi kik ösmertük hibáival fogyatkozásaival együtt, mi is büszkeséggel szemléltük, s a megelégedés jól eső érzése töltötte az egész lakosság kebelét azon tudatra, hogy ime ez a mi alkotásunk. S ha visszagondolunk a Magyar haza minden vidékéről ide sereglett illusztris és szaktudós férfiakra kik öszinte bámulatuknak adtak kifejezést a látottak felett s az elhangzott dicséreteket a főváros legtekintélyesebb sajtója miként röpitette szét az olvasó közönség minden rétegébe, erős ösztönül kell hogy szolgáljon mindnyájunknak jövőbeli törekvéseinknél az előhaladásra. Ezen szép eredménynek eléréseért, legnagyobb dicséret és elismerés illeti azon munkás kezeket, kik ambíciójukat helyezték abba, hogy tudásuk legjavát mutassák be a nagyközönségnek. De, hogy kiállításunk létesült s ily fényes sikert aratott, még is csak Andreics János bányatanácsosnak köszönhetjük, ki fáradságot nem ismerve, mindenütt ott volt, hol buzdítani serkenteni kellett. Nem feledkezhetünk meg a Salgó-Tarjáni bányatársulatról kinek nagymérvű anyagi segélye nélkül a mi fogyatékos segély forrásaink hamar kiapadtak volna. Kiváló buzdítással szolgált a kiállítás körül fáradozó mindenikének, hogy Baresay Kálmán a vármegye főispánja volt szíves a kiállítás védnökségét elfogadni s ez által ipari kiállításunk a vármegye igen becses mezőgazdasági, állat-, ker-

tészeti- és gyümölcs kiállításával is gazdagodott.

Kiváló érdemeket szerzett a kiállítás körül, Henrich Viktor főmérnök a végrehajtó bizottság elnöke, ki nem csak személyesen intézkedett mindenütt, hol valami hiányt, javítani valót talált, hanem maga is fáradhatatlanul dolgozott még az utolsó éjjelen is, hogy a kongressusi tagok megérkezéig minden a legnagyobb rendben legyen a megnyitásra. Ritka kiállítás — s tudunkkal egysem készült el teljesen a megnyitás napjára. A mi kiállításunk e tekintetben dicséretes kivételt képez s ez kiváló képen Blascheek Aladár társulati mérnöknek köszönhető, mert eléggé nem méltányolható buzgósággal napokig az éjjellel is megtoldva, mint akár melyik munkása dolgozott a beérkezett tárgyak kibontása és elhelyezése körül, csak fiatalága és szíves természetének tudható be, hogy kibirta e zaklatott napok fáradalmait. Társadalmi életünknek eléggé meg nem becsülhető tagja, ki bármely kötelezettséget vállal magára azt lelkiismeretesen és pontosan teljesíti.

Mindenkinek feltűnhetett a piskitelepi államvasuti műhely iparos tanulóinak kiállítása, ennek elkészülése és csoportosítása Sárközy Tihamér műhely-főnök kiváló érdeme. Sokat fáradozott és az egész iparosság hálájára érdemes munkát végzett Varjassy István az ipartestület titkára kire az összes írásbeli munkák nehezedtek. Sokat fáradozott Joanovics János az ipartestület elnöke is, kinek csoportképeit a kiállításon mindenki dicsérettel említette. Krausz Józsefet pedig a kiállítás buzgó pénztárnokát aligha mindenki nem fogja szidni, mert a kiállítás bizony nagyon sok

pénzbe került, neki azonban igen keveset adtak rendelkezésére. Legkelemetlenebb helyzete volt a csoport biztosoknak, kiktől mindenki a legjobb helyett akarta a maga tárgyainak, de azért türelemmel és kitartással teljesítették fáradságos feladatukat.

Volt a kiállításnak egy pár olyan csoportja mely csak a megnyitás délutánján volt látható, s melyet kiváló érdeklődéssel szemlélték vendégeink: a nemzetiségi csoportok, ezeknek összeállításában legtöbbet fáradozott Fekete József állami tanító.

Nagyon természetes, hogy egy kiállítás létesítésénél sok elmének és kéznek kell közreműködni, hogy az a kellő sikert elérje. Csak köszönet és elismerés illeti őket egyenként is mindnyájokat; vidékünk, községünk jó hírre érdekében cselekedtek s mint az eredmény mutatta fényes sikerrel.

A letűnt dicsőséges napokat oda jegyezhetjük fel, hol legszebb emlékeinket őrizzük.

Nem csak az uri osztály gyönyörködött kiállításunkban, hanem az iparosok is tömegesen látogatták s öröm volt hallgatni midőn szakértő szemmel bírálgatták a kiállított tárgyakat.

Petrozsény és az egész Zsilvölgyének szebb jövője e napoktól számítódik.

Ugy legyen.

A gazdasági csarnok.

Az 1903. évi szeptember hó 13-án megnyitott és október hó 1-én zárult petrozsényi ki-

„Petrozsény és Vidéke” tárczája.

A „Bánya”. (Folytatás.)

Ilyenkor vagy külön e czélra készült, igen erős hámka akasztják, vagy keretes, ketrecszerű kasokba állítják és lekötött fejjel eresztik le az aknába.

Bent a bányában azután igen jól gondozzák őket s tisztán tartott, jól szellőzőt, naponta kitakarított, kimosott, elrekesztett istállóban tartják.

Terjedelmesebb bányászatokban és tömegesebb szállítást követelő termelésnél az emberi és a lóerővel való szállítás természetesen nem elégítheti ki a fokozott üzem magasabb kívánalmait. Ekkor erősebb, nagyobb munkateljesítésre képes szállító gépeket használnak, melyek a külön, vagy a bánya belsejében vannak felállítva és elhelyezve; az újabb berendezési telepeken sokszor óriási nagyságúnak és vagy gőzzel, vagy hálmalmas, elektromos erőt fejlesztő motorokkal hajtának. A nagy termelésre berendezett újabb bányatelepeken az 50—60 csilléből álló vonatot a szállító utvonal minden görbületéhez alkalmazkodó végtelen kötéllel vagy lánccsal szállítják ki és befelé sok helyütt gőzlokomotivokat, másutt ellenben, s különösen kölföldön, felső vagy alsó vezetékes vagy akkumulátoros elektromos lakomotivokat használnak a tárokon át való szállításra.

Ha az érczet, vagy szenet, függőleges aknán keresztül kell a napvilágra szállítani, akkor az aknarakodókban, a melyek vagy ácsolattal, vagy boltozattal vannak biztosítva, külön e czélra rendelt munkások, az

ugynevezett csatlósok bontják szét a megrakott vonatokat és az egyes kocsiakat egymás után állítják be a szállító kasokba. Adott jelre fönt az akna épületében felállított szállítógép kerekai, dobjai megmozdulnak a hengerek nagy szalagszerű droktételen lógó teher nagy sebességgel emelkedik a magasba, míg a külső csatló helyig felér. Ekkor a szállítógépet megállítják, az akna ajtókat kezelő csatlós és társai a teli csillót a kasról lehúzza, helyére üreset tesznek s a megrakott csillót kézi erővel, vagy mechanikai berendezések segítségével további rendeltetési helyére juttatják és tartalmát ki-döntik.

Ez azonban nem volt mindig így.

A technika hatalmas munkája a bányászat szolgálatában csak akkor kezdett érvényesülni, mikor a bányászati szállítás kezdetleges módjai, nevezetesen a kézzel hajtott egyszerű, vagy kettős, néha emelő-darukhoz hasonló szerkezettel bíró s a bányában elhelyezett kankalék és a kézzel forgatott felhúzó viták, legalább a mélyebb aknaműveleteknél leszorítottak a használás teréről. Nem sokkal jobbabbak voltak ezek a rabmunkának minősíthető, emberi kínzó kézi járgányos szállítóberendezések, valamint a különböző vízi járgányok, melyek egész völgy részeket, husz-harminez öl magas kőgáttal elzáró hatalmas és költséges víziműveket, mesterséges vízgyűjtőket, tavakat, csodálatos áttételeket, fordító szerkezeteket és fékezőket igényeltek. Mindezeket, valamint az itt-ott még ma is használatos lőjargányokat ma már igen elmés szerkezeti fonógépeken sodrott vas- és aczéldrot kötelekre akasztott szállító vedrek és kasok különböző rendszerei változtatták fel s az említett kezdetleges erőgépek helyébe nagy mun-

kaképességgel bíró gőzzel szállító gépek és villamos erőt fejlesztő telepek léptek, vagyis a víz, a gőz és az elektromos erő végzik a bányászati szállítási munkáját.

A bányából kikerült meddő vagy deszka pályán futó s kézzel tölt, ugynevezett magyar csillén, melynek igen nagy ügyességet feltételező gyors és biztos hajtását sehol sem értik jobban, mint a Selmeczbányai magy. kir. Istenáldás-bányatelepen, vagy pedig vaspályán járó s emberi erővel tölt, vagy lóerővel vontatott csilléken szállítják a külre, hol a csilléket felbuktatva, tartalmukat a gőzre döntik ki. Így keletkeztek azok a hatalmas töreeshalmok, melyek érc- és sóbányák közelében egész domblánczatok, szénbányák szomszédságában pedig nappal füstölő, éjjel pirosló lánggal égő gőzcsokorok, hányókat alkotnak és sokszor igen nagy terjedelművel azokról az óriási küzdelmekről tanuskodnak, melylyel a bányász a föld belsejének kincsét, az azt köve tartó salaktól, gőrgyűjtől, meddőtől, külön választani kénytelen.

Az érc, a szén, a só, mely eredeti feltalálás, — település helyein, a hegység rétegei közt beágyazva fordul elő, egy magában alig termelhető s kinyerése nagyrészt csak úgy lehetséges, ha a hasznosítható anyag mellett, az azt körülzáruló meddőt is termelik.

Természetes, hogy az így mellékesen termelt meddő egy részét magában a bányában helyezik el és vele a kivált a fölöslegessé vált bányaitereket ugynevezett berakás készítése útján kitöltik s természetes az is, hogy a bánya kivált üregeiben el nem helyezhető meddő kötőrecset a bányából kihozzák és a gőzcsokra döntik. Az ércet a bányából a kisebb-nagyobb

állítás egyik leglátogatottabb része a Mara László elnöklété és Pietsch Lajos egyl. titkár odaadó működése alatt megteremtett gazdasági csarnok. E csarnok a salgótarjáni bányatársulat tulajdonát képező kaszinó kert keleti oldalán az állandóan megmaradó és nyári szinkörrel, valamint tömegesebb vendéglátásra szánt tornyos pavillonnal szemben állott mindennap d. e. 8—12-ig és d. u. 2—6 óráig nyitva. Násztics M. biztos és teremfelügyelő kezeire bízva, ki minden alkalommal kiváló szíveséggel és figyelemmel nagyarázott és mutatott be a legkisebb tárgytól mindent. Ebben az érdekes pavillonban, mely oly sikeresen mutatta be 65 hunyadvármegyei kis és nagybirtokosnak mezőgazdasági, konyhakertészeti, gyümölcsészeti és háziipari terményeit, illetve termékeit ki volt állítva összesen 1345 tárgy. — Képviselve volt itt a konyhakertészet minden neme; — a mezőgazdasági termékekből buza, rozs, kukorica, árpa, zab, köles, mák és különböző lisztnevek; a gyümölcsökből 62 almafaj, 34 körtefaj, 14 szilvafaj és 6 barackfaj; a szőlőnek csak a leve volt kiállítva, bor alakjában. Emelést első helyen a Dr. Csernovics borsosortja érdemel, melyben ugyanazon szőlőfajok kitűnő nedve van több évről bemutatva. Még szemünk előtt van az a változatos, de azért egyöntetű sorrend, mely a látogató figyelmét azonnal megragadta s állandóan lekötve tartotta e helyen is; ez Pietsch Lajos gazdasági egyesületi titkár jó ízlésére vallott, lévén a beosztás és berendezés megtervezése az ő munkája, mit a következőképpen igyekeztünk megörökíteni. Bemutatjuk, hogy szolgáljon mintául követendő példának az utókornak; azért az utókornak mert azt, hogy a jelenlegi kiállítás alkotói, itt Petrozsényben, ebben az árnyekvilágban, még egy kiállítás örömet átélvezzék, nehezen hisszük.

A belépőtől jobbra tartva, egy szekrényben elhelyezve a gyulafehérvári Glück testvérek Johanna malma által feldolgozott különböző buza és árpa liszt és kásák minőség szerint, fedett üvegekben állottak, ez után a Hetesyné által készített müvirágok. Fürber Ferenc és br. Ehrenberg Benő szüret és lépméz kiállítása zárt szekrényben.

A gr. Lonyay Margit által kiállított zerge kampok és egy szép abnormis őz-agancs, — ez után egy bokor crisanteum Dobrolánszky Károlytól; ezt követte Marek Mór norvégiai zabkővéje, mely fajt próbaképen hozatta és vettette el szurduki szántóföldjén és nem si-

ker nélkül, mert magvának fehér színe meglepő, sulya túlhaladja a megyénkben eddig termesztett zabfajok sulyát; Deák Mór esőves kukorica szárai, Pietsch Lajos zabkővéje és buzakővéje, Györffy Gyula mezei termékei üvegszekrényben, Puy Aladár különböző őz-agancsai, Kendeffy Gábor, Kenderessy Ferenc buza, rozs, zab, mezei termékei, azután Dr. Csernovics Mihály borterméke, továbbá a bohóli ásványvízkiállítás. Mara Lászlóné egy ujtermésű szilvafajt az úgynevezett „Anna Späth” szilvát mutatta be, — utána következett Pietsch Sándor és Pietsch József több faj gyümölcsei, utobbi Zarándvidék alma és körtefajtáját mutatta be. Fodor György két régi fegyvere s egy kitömött vadmacska és üres szarvas agancsa. Egy kitömött vadkakas, efelett egy Szibériai medvebőr kiállítva Rüppel Vilmos által, míg a szépen preperált vaddisznóbőr a Bernád Béla tulajdona; Benedikty József nagyköcsi járdoványbora és Ákoncz Alajosné mácsói rizling és carbenettjei, valamint gyümölcsei első rendű helyet foglalnak el; Baresay Kálmán konyhakerti termékei és konzervált borsó — Pietsch Lajosné és Sándorné szárított kerti termékei, szárított gyalulttök (ujdonság. Sz) és befőttek; Deák Béláné befőttei és ribizkebora; Buda Lajos kiállítása 26 faj alma, 17 faj körte s felettök egy kis csoport amatőr fénykép a szurduki részletekből disznek; Pietsch Lajosné konyhakerti vetemények, Pietsch Sándorné különböző krumplik; Deák Béláné krumpli és mákfélék; Pap E.-től kerti termékek; Buda Lajostól paradicsom; gyógyi földműves iskolától kerti vetemények és termékek, Dobrolánszky Károlytól kerti termékek, káposztafélék. Fürber Ferenczről és Ehrenberg Benőről burgonya és répa. Ugyila Vasiliétől disznódínye, Buda Ádámól kertivetemények és disztökök; Fitz Annától 8 faj alma és két faj körte, — Réthi Jánostól 20 almafaj és 8 körtefaj; Sütő Jánostól több gyümölcsfaj; Dávidovics petrozsényi kereskedőtől termesztetes málna pálinka; itt említésre méltók Blum Zsigmond dévai likörgyáronak hunyadvármegyei gyümölcsből termelt különböző pálinkái, gyümölcskognakjai és jól sikerült likőrei; Baresay Kálmántól több nemesfaj gyümölcs olvány; Janza Vazultól zsili szép konyhakerti termények; Veisz Ignác né zsili nagy vörös ringlója, két hatalmas karfiol; Héjas József, Fekete József zsili alma zsili körte fajt; Rotter A. vulkáni rozs; Borbély Károlytól zsili káposzta és kalarábé.

A belépőtől jobbra lévő asztalon: a gyógyi földművesiskola gyümölcse 19 almafaj, 16 körtefaj; az asztal közepén az alványon: Fekete Máténé 3 szilvafaja, Sebesi Róza 1 faj szilva; Gróf Lónyay Margittól különböző fajtájú barackok; Puy Aladártól barackok és szilva; Makray Aladártól egy faj körte; — az asztal másik felén Dr. Csernovics Mihály gyümölcsei 28 almafaj, 1 náspolyafaj, 12 körtefaj és két díófaj. A bejáratnál balra lévő asztalon: Dozsa Gergelytől 20 faj

alma, 14 faj körte és 8 faj szilva. Az asztal közepén az alványon: Pitsch Lajostól 9 faj alma, 5 körtefaj, két szilva és barackfaj. Kenderessy Ferenc 6 fajalma, 2 fajkörte. Neuman János több gyümölcsfaj. Buda Ádámól az asztal másik részén 47 almafaj, 24 körtefaj, 4 szilvafaj. A falak különböző házi szőttesek és nőikézimunkával díszítve: Fekete Máténé szép falszőnyege, Sebesi Róza, Belej Jánosné, Albulcsk Viduné, továbbá több fehérvízi, bajesdi, szilvási és vukovai kis gazda házi szőttesei és rojtosan szőtt kátrinczai. — Sárváry Gergelynek egy régi kovás pisztolya. Mos Gáborné házi szőttes terítői.

A belépő ajtóval szemben lévő vadászati csoportban a szépen sikerült fajdpreparátumot Györke Ferenc petrozsényi birtokos volt szíves átengedni. A kiállításban tulcsulyban a gyümölcskiállítás volt sok, szép és nemes fajokban képviselve.

A kiállítás tehát bemutatott: almában 62 fajt, ezek között Jonáthan, ponyik, batul és a remek válfajai; az esperesek és vajoncok válfajai; kék, piros és fehér szilvák; körteben 34 fajt, szilvában 14 fajt, barackban 6 fajt, szőlőben 0, krumpliban 12 fajt, paradicsomban 4 fajt, buzában 2 faj őszi, rozsban 1 faj őszi, zabban 3 faj — egy faj norvégiai, árpában; kukoriczában 1 faj.

E pavilon szomszédságában van a felső-szállásplaki Kenderessy Árpád külön sátra, melyben a puji és uriki fűrésztelepen feldolgozott termékeket mutatja be, különösen pedig a butor készítésre annyira becses és sajnos ma már igen ritka ezirbolya feyűt.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Lapunk előfizetőihez és olvasóihoz ez év harmadik negyedének végén azzal a tiszteletteljes kéressel fordulunk, hogy előfizetéseiket az utolsó negyedére és azok pedig, kik lapunkat megrendelték, de előfizetéseiket ez év elmúlt negyedére még nem küldték meg, — postafordultával annál is inkább szíveskedjenek a lap kiadóhivatalához juttatni, mivel azoknak, kik ezen jogos felhívásunknak eleget nem tesznek, mátol kezdve a második számot nem bocsátjuk rendelkezésre.

Azon esetben, ha lapunkat nem ohajtják, úgy igen kérjük már ezt a számot is vissza küldeni, hogy az előfizetésre nézve tájékozást szerezhessünk.

A kiadóhivatal.

távolságban levő előkészítő telepekhez viszik, hol a fém anyagot, komplikált mechanikai folyamatok után választják külön a hozzátapadt, vele szorosan összenőtt meddőtől.

Az érc előkészítő-telepek, valamint a bányák fémében dus termékeit azután fémkohokba szállítják, hogy pörkölés és olvasztás után kész terményekké dolgozzák fel.

Vasérczek feldolgozására nagy olvasztó telepek, úgynevezett vaskohók szolgálnak.

Az érceknek a közeli előkészítő telepekhez való elszállítására sok vidéken, úgy Selmeczbányán is, ládaszerű igás fogatokat használnak. Ugyancsak igás fogatokon szállítják el a bányától a kőfejtések és palabányák termékeit; ez a szállítás azonban sokba kerül s a vonó marha a rendszeren rosszul fentartott utakon igen nehéz munkát végez.

Magas és meredek hegyek lejtőire telepített bányaművek rendszerint érces termékeiket a szállítás vagy egyágu kezdetleges és nagyon veszélyes, vagy kellőleg biztosított, egy- vagy két vágányu, önműködő siklókon, hol a teli csille lefelé haladó útjában az üres csillét tulsúlyánál fogva felvontatja, vagy mechanikai berendezésű működő géppel hajtott siklókon történik. Ott, a hol az előkészítés és a további feldolgozás műhelyei mélyebben fekszenek a bánya szintjénél, a bányatermények közébe iktatott leboacsátó tornyok szállító tiftjein át kerülnek a bányaszállító szintjéről, a feldolgozó vagy előkészítő műhely mélyebb horizontjaira.

Ott pedig, a hol a bánya távol fekszik a felhasználás, előkészítés vagy rakodás helyétől, lokomotívokkal húzott vonatokban, kőtélpályákon, vagy vasszer-

kezetű függő sín pályákon kerül a szénosztályozóba, illetve a vasúti állomás szállító rakodójába, hogy onnan rendes vonatokon az ország kereskedelmi és forgalmi központjaiba elszállítsák. Erős forgalmu bányavidéken valóban szemet kápráztatón mozgalmas kép az, midőn fönt a hegyoldalon és lent a völgyben egymást sietető vonatok hosszú kocsisorai szorgos dübörgéssel szállítják tova a szegény bányász nép munkája termékét.

Nagyon kezdetleges evvel szemben a petroleum szállítás Oláhországnak, Oroszországgal szomszédos nafta vidékeir s ha nem hiteles forrásból tudnok, hogy abban a hordóban ott valóban nyers petroleumot szállítanak, nem volnánk-e inkább hajlandók azt hinni, hogy a bozontos muzsik spiritust vagy pálinkát visz talyigáján.

A bányászattól távolabb állók borzalommal tekintenek le az aknák kutjaiba és borzongva hallják, hogy 100—120 létrán kell oda a mélybe leszállani, ijedezve tántorognak vissza, ha hallják, hogy vékony drotkötelen lógva, 500—1000 méter mélységekbe szállnak le az aknákon. Hátha még azt látnák, hogy ereszkedtek le elődeink csuszva a kötélén és hámón lógva, a mélységbe, vagy pedig hogyan lépegettek keskeny hágcsófákon lefelé, mily félelemmel fordulnának el a bányák lejárótól (?) A szállításképeken való leboacsátkozás, a lépcsőkön való járás, a mi különösen Amerikában divik, de hazánk sobányáiban is egynemű szén- és ércbányában is használatos és a pneumatikus beszálló készülékek természetesen sokkal kényelmesebbek; a legkényelmesebb azonban, ha kedvtelésből, turista módjára, ember erővel tolt, vagy lóerővel vontatott támlás

vagy kipárnázott padokkal felszerelt csilléken, vagy nyerges padokon, avagy éppen gőzzel és villamossággal hajtott bányá vonatok biztos és kényelmes vagonjaiban szállunk le a bányába.

Sokat küzdött a bányász s küzd még ma is a munkálatai által fakasztott vizek ellen.

Valóban bámulásra méltó elődeink kitartása, a mikor vizet emelőgépek hiányában naponként 200—300 ember, vagy 60-70 pár ló állandóan szivattyuzta, huzta és emelte a fakasztott és a betört vizeket. Ezzel szembe már haladást jelenett, mikor vízi kerekkel mozgatott vízemelő műveket építettek be a bányák aknáiba. Ma már e téren is sokkal előbbre van a bányászat s a bányák vizeit már nem emberekkel és lovakkal s nem vedrek, tonnák és vízemelő kerek segítségével, hanem hatalmas gőz vagy electromos gépekkel emelik. Ma már kisebb vízbetörések, alig-alig ijesztik meg a bányászt, a ki bízva a mechanikai gépberendezésekben, nyugodtan küzd ezzel az ellenséggel. Még a hirtelen vízbetörések sem oly veszedelmesek ma, mint hajdan, mert a bányák járőberendezései és azok gyorsasága, az aknák és a gátajtók biztossága e-lejét veszi a nagyobb veszedelmeknek úgy, hogy bányász, manapság alig juthat oly aggodalmas helyzetbe, a melyből a menekülés Isten kísértés, a késedelmezés biztos halál. De mi okozhat ily hirtelen, váratlan vízbetöréseket.

(Folyt. köv.)

— **A Déva és Vidéke** 40-ik számában megjelent „Nyíltér” pszkolodásaira csak annyi megjegyzésem van, hogy Nána Aurél ellen a bünvádi feljelentést megtettem.

Nagy Miklós
szerkesztő.

— **A főispán és az iparosok** Petrozsényben. Zászlódiszben hirdeti még mindig nagyközségünk a munka dicsőségét s így f. hó 27-én d. e. csak még iparosainak kellett ünnepi ruhát ölteni, hogy hatalmas zászlókkal ellátott fogadják vármegyénk első emberét, ki élére állott 50 dévai iparosnak s elvezette a védnöksége alatt rendezett kiállítás megtekintésére. Megtörtént; a fogadás inpozáns volt. — A 10 órakor kitörő élnézők között herobogott vonatból leszállott iparosokat, illetve lelkes vezetőjüket Varjassy István az ipartestület titkára üdvözölte csinosan összeállított rövid, de lelkes beszédben. — A szíves fogadást Tajtsek Ferencz ip. elnök köszönte meg. Innen gyalog sorrendben felvölutak a kiállítás területére, hol mindent megtekintve helyet foglaltak a nagy csarnokban tiszteletükre rendezett 150 teretű díszbeledhez. Az első pohárköszöntőt a kiállítás védnöke, a főispán mondotta elítve Andreies János bányatanácsost az igazgatóság képviselőjét, a petrozsényi ipartestületet és a jövő iparosait; Tajtsek a főispánt és nejét, — Henrick r. bizottsági elnök a főispánt mint a kiállítás védnökét, — a főispán az 50 esztendeje szünetlenül munkás Tajtsek bácsit, — Kosa hosszas beszédben, szonoki hévvel a főispánt, — Tol-dalagi hangsúlyozva a biztos győzelemre vezető mai fegyvert a munkát, a vármegye mai tisztviselőit, — Kosa a bányagazgatót, Tajtsek Jóánóvits ip. testületi elnököt, Nagy Miklós a vendégeket éltették. Ugyan-ekkor rekesztette be hivatalosan sok, elismerést téve, a főispán a kiállítást, melyet eddig 4814-en látogattak meg és pedig 40 filléres jeggyel 1372-en, 20 filléressel 2732-en és 10 filléressel 710-en. A banketten Péter Károly zenekara szebbnél szebb dalokat játszott. Bizonyára kellemes emlékeket vittek ipartestületünk kedves vendégei az 5 óras vonattal otthonukba.

— **A kiállítási nagybizottság** elnökének tiszteletére a 21-es szűkebb körű bizottság szeptember hó 26-án este a Wágner-féle vendéglőben igen sikerült estélyt rendezett. A második fogásnál Kosa Mihály élnézősekkel közbeszakított, lelkes beszédben méltatta érdemeit Henrick Viktor főmérnök a kiállítási bizottság elnökének, kinek tappointos előrelátása, körültekintése és vezetése mellett sikerülhetett csak a rendezőbizottságnak a kiállítás rendezésében ezt a nem remélt eredményt elérni, — élteti őt, mint ebben a munkában is az elsőt. Henrick Viktor a bizottság minden egyes tagjának egészségére írta poharát, kik őt egyen-egyen szívvel lélekkel állandóan támogatták munkájában s kik nélkül az ő legjobb törekvése is meddő maradt volna. Váradi Vilmos indítványára nagy lelkesedéssel a következő távratot adta fel a társaság Chorin Ferencznek a b. társulat elnökigazgatójának:

Méltóságos

Chorin Ferencz urnak

Budapest

Az országhatáron rendezett kiállításunk által fényes tanujelét adtuk a magyar állameszme iránti mély szeretetünknek, a megyei mezőgazdaság, ipar és kereskedelem harmonikus és sikeres együttműködésének. Az egységes magyar nemzeti állam kiépítésének nehéz feladatában, a magyar munka diadalában részünket hogy oly sikeresen kivehettük, csakis a salgótarjáni bányatársulat hathatos anyagi támogatásának köszönhetjük. Ma midőn sikerének öröme összeültünk kívánjuk szívből Méltóságodnak hogy a magyar ipar felvirágzására, a nemzeti eszme megszilárdítására irányuló törekvését az Uristen áldja meg továbbra is sikerrel, hogy áldásdus működését szeretettel hazánk javára, minden magyar hőnpolgár örömeire még soká soká gyakorolhassa.

A kiállítási végrehajtó bizottság.

Ezen az igazi kedélyes vacsorán, melyen ételeivel Wágner Gyula kitett magáért, igen szép pohárköszöntőket mondtak még: Dr. Rosenberg Ignác Nagy Miklós bírór és Varjassy István jegyzőre, Blascheck az ipartestület desék elnökére és titkárjára, — Varjassy I. a kereskedő osztály jelen volt két tagjára Pick S. és Grausam K.-ra, Fekete J. a csoportbiztosokra és Krausz J. pénztárnokra, — Váradi Varjassy István titkárjára, kit méltó elismerés illeszen, mert ennek a kiállításnak elhozta magvát a magyar Galgótháról és munkált, — Kosa az iparosokra kiknek szeme előtt mindig lebegett Isten, Haza és Király, — Henrick Sárközy Vilmosra, ki a piskii ipart ide terelte.

— **Rendőség és világosság** Vulkánban. A petrozsényi járáshoz tartozó községek lakóinak szájából nem egyszer hallottuk az elismerésnek megnyilatkozását, emlegetve a járás fejének nevét, kinek törekvése mindig odairányult, hogy az egyes üresedésben volt jegyzői állásokat olyan kiprobált emberekkel töltsse be, kikről erős a meggyőződése, hogy a községek érdekeit állandóan lelkükön viszik. Élő példa Krausz Sándor vulkáni jegyző. Rövid idő alatt nemcsak hogy rendezte az ügyeket, hanem már alkot újat is. Megindokolt indítványára a képviselőt örmével szavazta meg Vulkánnak a négy rendőrt és az utcákra a 12 lámpát.

— **Vigyzatlanságának** esett áldozatául Kassai Tivadar petrozsényi mív. mozdonyvezető anyosa. A java korban lévő öregasszonyt a pályaudvaron, a hol a leggyakoribb a tolatás, találta egy mozdony. Borzalmas, hajmeresztő látvány volt midőn a semmivel sem törődő szerencsétlen nő a vágányok között valamit szedvegetve egy mozdony alá került. A kerekék testét hosszában teljesen két részre osztották.

— **Parasztbecsület.** Nics János lupényi őslakos a mult héten részeg állapotában felpofozta a feleségét, aztán lefeküdt. Álmában tettét megbánva, felriadt, még egy kortyot húzott a spiritusos üvegből aztán forgópisztolyal melbe lötte magát. Dr. Kaczandernek sikerült a golyót kivenni, de azért a bűnbánó súlyos betegen fekszik.

— **Az építő-ipari téli tanfolyamra** a budapesti m. kir. állami felső építő-ipariskolában (Budapest, VII. ker. Csömöri ut 74 sz.) a beiratások október 20-ától 28-ig lesznek. A tanfolyam négy téli félévre terjed, a tanítás évenként november 3.-tól március végéig tart. A tanfolyamot végzett tanulók ez idő szerint — három évi, a tanfolyam befejezte után teljesített gyakorlat alapján a kőmives, a kőfaragó, vagy az ács mesterséget önállóan gyakorolhatják s jelentkezhettek az építőmesteri vizsgálatra is. Tanulóik felvétetnek a 15 évet betöltött, erős, egészséges testi szervezettű kőmives, kőfaragó, és ács tanoncok és segédek, a kik folyékonyan és helyesen olvasni, írni és számolni tudnak s a kik a nevezett iparágakban gyakorlatilag foglalkoztak: a megkívánt legkevesebb gyakorlati idő egy építkezési időszak. A jelentkezéshez szükséges iratok: 1. Keresztlevél vagy születési bizonyítvány. 2. A jelentkező által végzett összes iskoláról szóló bizonyítványok. 3. Az elsőfoku iparhatóság által hitelesített bizonyítvány a gyakorlati működésről. 4. A másodsorú történt himlőoltásról szóló bizonyítvány. 5. Erkölcsei bizonyítvány. Lefizetendő díjak: beiratási díj 4 kor., tandíj 20 kor., szertári biztosíték 4 kor. Az igazgatóság készséggel ad bővebb felvilágosítást.

Az igazgatóság. Petrozsény nagy község képviselő-testülete f. évi október hó 6-án d. u. 2 óráig kezdődőleg igen érdekes tárgysorozattal közgyűlést tart.

Megörült suszterlegény. Geszler András, kit másként Vulkánban, mint jómagaviseletű szorgalmas munkást ismertek, szeptember 30-án utazárol utczára járva fenhangon hirdette, hogy este borzasztó szép előadást rendez a Prokop-féle vendéglőben, — férfiak részére 40 fillér, nők részére pedig 20 fillér a belépő díj; — aztán kezdte az ut melletti korból a szénát hordani; mesterének megízente, hogy menjen rögtön és vegye fel a postán részére érkezett 38 ezer forint nyerebményt. Az előjáróság a szerencsétlen csendes örültet elszállította illetőségi helyére Pujra, hol felesége és birtoka van.

— **Egy miniszter ajándéka** a petrozsényi polgári olvasókörnek A kolozsvári M. K. Ferencz-József T. egyetem könyvtárának igazgatója Dr. Erdélyi Pál f. hó 25-én értesítette Marek Mórt a petrozsényi polgári olvasókör érdemes elnökét, hogy a vallás és közoktatásügyi miniszter engedélye alapján becsomagoltatta és feladatta a kör címére, a kolozsvári t. egyetem könyvtárának kettős példányait, a mi 212 m 256 kötettel. Nagy lelkesedéssel vette ez a hazafias missiót gyakorló egyesület a tudos igazgatónak átiratát s annak különösen azon végső szavait: „A tek. egyesületnek hazafias munkásságához szerencsét és sikert kívánok” Dr. Erdélyi Pál ig.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Kiadótulajdonos: Figuli Antal.

HIRDETÉSEK:

KÖNYVKÖTESZETEMET

az igényeknek megfelelően akként rendeztem be, hogy minden ezen szakmába vágó megbízatást a legpontosabban, legutányosabban és a legmesszebb menő kívánalmaknak megfelelően teljesíteni képes vagyok. A legegyszerűbb- és legdiszesebb könyvkötészeti munkákat, szalagfelirat, aranyozásokat s e nemű diszmunkákat teljesítem s a n. é. közönség pártolását tisztelettel kérem:

FIGULI ANTAL.

Hitelt nyújtok

1 — 2 — 3 évre (kamat nélkül): városok, községek, megyék, vízsszabályozó társulatok, mérnöki hivatalok, szövetkezetek, nagyobb uradalmak s más hitelképes testületeknek.

A hitelnyújtás szőlővesszőre és borra nem vonatkozik.

Minden vevő jogosítva van az árut (eredeti csomagolásban) az alant említett intézetben (Wien IX.) díjmentesen megvizsgáltatni.

Az első Triesti Cognac párlati intézet (Destillerie.) CAMIS és STOCK BARCOLÁBAN TRIEST MELLETT ajánlja belföldi

GYÓGY-COGNAC-ját

mely francia módszer szerint készült és az általános ausztriai gyógy-szerész egyesület kísérleti állomása ellenőrzése alatt áll.

1/1 palack 5 korona 1/2 palack 2'60.

10 palack megrendelésénél 10% engedmény.

Petrozsényben kapható Klein Mór örököséi fűszerkereskedésében.

Minden vevő jogosítva van az árut (eredeti csomagolásban) az alant említett intézetben (Wien IX.) díjmentesen megvizsgáltatni.

39—52

Vegyi ellenőrzés a cs. és kir. bel-ügy minisztérium által jóváhagyott kísérleti állomás és élelmiszerek vizsgáló intézete által Bécs IX. Spitalgasse 31.

Vegyi ellenőrzés a cs. és kir. bel-ügy minisztérium által jóváhagyott kísérleti állomás és élelmiszerek vizsgáló intézete által Bécs IX. Spitalgasse 31.

M. kir. államasutak

Üzletvezetőség Arad.

27236/1903.
II.

Pályázati hirdetés.

A mkir. államasutak aradi üzletvezetősége nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a Petrozsény állomáson létesítendő egy emeletes és egy félemeletes váltó állító torony építési munkákra.

A költségszámítások az ajánlati minta és a pályázati feltételek Aradon a mk. államasutak üzletvezetőségének pályafentartási osztályában a hivatalos órák alatt 3 korona lefizetése mellett átvethetők és a vonatkozó tervek megtekinthetők. Az ajánlatokat legkésőbb 1903. évi október hó 6-án déli 12 óráig kell benyújtani, alulírott üzletvezetőség általános osztályánál.

Az ajánlatokat egy koronás, az ajánlat mellékleteit ikenként 30 filléres bélyeggel ellátva, lepecsételve és a következő felirattal kell benyújtani:

„Ajánlat Petrozsény állomáson létesítendő váltó állító torony építési munkákra.”

Az előállítandó magasépítmények következők: egy emeletes váltó állítótorony és egy félemeletes váltó állítótorony.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon, vagyis 1903. évi október hó 5-én déli 12 óráig 600 azaz Hatszáz korona bántpénzt kell a mkir. államasutak aradi üzletvezetőségének gyűjtőpénztáránál akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapirokban letenni.

A bántpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak de nevezeteken felül számításba nem vétetnek. Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául. Távirati úton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Posta útján beküldött ajánlatok és bántpénzek tértivevényes adatnak fel. — Az ajánlatok feletti döntés határideje a pályázati határidőtől számított 2 hétben állapítatik meg, a bántpénzek visszaadása pedig a döntéstől számított 8 napon belül eszközöltetik.

Arad, 1903. szeptember 18.

Az üzletvezetőség.

(Utánnymás nem díjazatik.)

Már
1 kor.-ért
50.000
korona nyerhető.

ORVOS-
sorsjáték

BUDAPEST, IV., VÁCZI-UTCZA 17/a

Már
1 kor.-ért
50.000
korona nyerhető.

Főnyeremény 50,000 kor. ért.
Egy sorsjegy ára 1 korona.

Miután a húzást már október elején megtartjuk és a sorsjegyek nagy kelendőségnek örvendenek, ennél fogva tisztelettel kérjük, hogy a sorsjegyek bevásárlásával ne tessenek késni, hanem nagybecsű megrendelését szíveskedjék lehetőleg azonnal elintézni, mert a húzás már

f. évi október hó 10-én lesz.

Orvos-sorsjáték központi irodája:
Budapest, IV., Váci-utca 17a.

Sorsjegyek kaphatók helyben: minden dohánytőzsdében és minden vidéki városban.

A Pesti Napló karácsonyi ajándéka.

A VÖRÖSMARTY-ALBUM

A Pesti Napló, amely eddig az Ember tragédiáját, Arany János balladáit, Zichy Mihály illusztrációival, Katona József Bánkbanját, a Himfy-Albumot, a Költők-Albumát, tavaly a remek kivitelű Zichy-Albumot, stb. adta olvasóinak a könyvpiacon általános feltűnést keltő kiállításban az idén eddigi kiadványait felülmúló fényűző és pompával aranyvázson kemény kötésben

VÖRÖSMARTY-ALBUMOT

fogja olvasóinak karácsonyi ajándékkul adni.

A Vörösmarty-Album a Zichy Albumnál is díszesebb kiállításban nagy kvart alakban fog megjelenni. Magában foglalja a költő életrajzát. Csongor és Tündét, Vörösmartynek e kedves drámai költeményét, a Szózatot, a Ven cigányt, Szép Ilonkát és Vörösmartynek legkiválóbb költői alkotásait, kiváló művészek eredeti festményeivel és rajzaival. 20 műmellékletben és számos szövegbe nyomott képpel és illusztrációval. A Vörösmarty-Album műmellékleteit a legjelesebb magyar festőművészek készítik. Mindannyiuk élén ott van Székely Bertalan, a legnagyobb magyar történelmi festő, aki a Toldi című költeményt illusztrálja. Kortársa és barátja Madarász Viktor, a Salamon című költeményhez készít festményt. A két nagy historiai festőhöz a következő elsőrendű magyar művészek sorakoznak: Bihari Sándor, Fényes Adolf, Ferenczy Károly, Kéméndy Jenő, Kernstock Károly, Krenner (Tardos) V., Magyar Mannheim Guszta, Nagy Sándor, Radóné Hirsch Nelli. Ezenkívül számos kisebb illusztráció díszíti majd a Vörösmarty-Albumot, amelyek egész sor kiváló magyar festő művészetét fogják a Vörösmarty-Album keretében bemutatni. A valóban remek kivitelű műlapoknak egy része gyönyörű színnyomású lesz, amilyen eddig alig jelent

meg magyar díszműben. A Vörösmarty-Albumot megszerezhetik mindazok, akik a Pesti Naplóra

1. egyszerre egy egész évre előfizetnek,
2. akik félévre fizetnek elő és kötelezettséget vállalnak, hogy egy további félévén át előfizetőink lesznek,

3. akik egy negyedévre fizetnek elő és további háromnegyed éven át való előfizetésre kötelezettséget vállalnak, azok a második évnegyedre szóló előfizetés beszedése után kapják meg a Vörösmarty-Albumot,

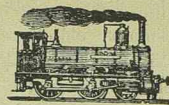
4. akik havonta fizetnek elő és egy egész évi előfizetésre kötelezettséget vállalnak, azok a hatodik havi előfizetés beküldése után fogják megkapni a Vörösmarty-Albumot.

Azon új előfizetőink, akik a Zichy Mihály albumot, az 1903. évre szóló előfizetés alapján mint előlegezett ajándékot bírák azok a Vörösmarty Mihály albumot csak úgy kapják meg, ha egy további egész évre előfizetnek, illetve ha jelen-négy pontban felsorolt előfizetési feltételek egyikének eleget tesznek.

A Pesti Napló előfizetési ára: Egész évre 28 kor., félévre 14 kor., negyedévre 7 kor. egy hóra 2 kor. 40 fillér — Előfizetni minden hó 1-től és 15-től lehet.

A „Pesti Napló” kiadóhivatala.

Ny. Figuli Antal gyorsajtóján Petrozsény.

VASUTI MENETREND.

1903. október 1-től.

Petrozsényből indul Piski felé:

éjjel 12⁰¹, reggel 6¹⁵, d. e. 10³⁶, d. u. 5¹⁰, s Piskire érkezik: reggel 4²⁵, d. e. 10³⁰, d. u. 3⁰⁰, este 8³⁵.

Piskiről indul Arad Budapest felé:

d. u. 4¹², este 10³⁵, (Dévaig) reg. 5⁸ * 6⁰⁵, d. u. 1⁰⁰ * s Budapestre érkezik: reggel 6¹⁰, este 7²⁰, este 9³⁵.

Piskiről indul Vajda-Hunyad felé:

reggel 6¹⁵, d. e. 11³⁵, d. u. 4²⁵, este 10²⁸

Vajda-Hunyadról Piski felé:

reggel 4⁰⁸, d. e. 9³⁸, d. u. 2¹⁰, este 7³⁶.

Piskiről indul Tövis felé:

d. u. 3¹³ *. (Brassóig) este 9¹⁶, 10²² * reggel 5⁴⁶ d. e. 10⁵⁷.

Tövisről indul Kolozsvár felé:

d. u. 2⁰⁵, este 8¹² *, éjjel 11⁵³ reggel 3³⁸ *, reggel 9

Petrozsényből indul Lupény felé:

reggel 5¹⁴ d. e. 10²⁶, d. u. 4¹².

Lupényből indul Petrozsény felé:

este 7¹⁵, reggel 7⁵⁰, d. u. 3²¹ s Petrozsénybe érkezik este 8¹⁰, d. e. 9¹⁵, d. u. 4⁵⁴

Piskiről indul Petrozsény felé:

reggel 6¹⁰, d. e. 11²⁵, d. u. 4⁰⁷, éjjel 11⁰⁰ Petrozsénybe érkezik d. e. 10⁰⁶, d. u. 3⁵⁸, este 9⁰⁵, reggel 4⁴⁰.

A * -gal jelölt gyorsvonatok.